“Тасдиқ мекунам”
Ректори МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б. Ғафуров”,
профессор Ҷ. Х. Чӯразода
_____
аз 16 10 соли 2021

ХУЛОСАИ ҶАЛАСАИ МУШТАРАКИ КАФЕДРАИ ФИЛОЛОГИЯИ АРАБ ВА ЗАБОН ВА АДАБИЁТИ ТОҶИКИ МДТ “ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ХУҶАНД БА НОМИ АКАДЕМИК Б. ҒАФУРОВ”

Диссертатсияи Парвина Сӯҳробовна Ризоева таҳти унвони “Зиндагинома ва осори Абумузаффари Абевардӣ – шоири арабизабони форсу тоҷики асрҳои XI-XII” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз руйи ихтисоси 10.01.03 - Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷии Аврупо, Осиё, Африқо, бумиёни Амрико ва Австралия (адабиёти араб) дар кафедраи филологияи араби факултети забонҳои шарқ омода гаштааст.

Парвина Сӯҳробовна Ризоева соли 2011 ба ҳайси омӯзгор ба кафедраи забони англисии факултети забонҳои шарқи МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи акакдеми Б. Ғафуров” ба кор қабул гардида, алҳол дар вазифаи сармуаллимаи кафедраи мазкур адои хидмат менамояд. Ӯ соли 2006 факултети забонҳои шарқи МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи акакдеми Б. Ғафуров”-ро аз рӯйи ихтисоси шарқшиносӣ, касби филолог, муаллими забонҳои арабӣ ва англисӣ бо дипломи аъло хатм кардааст. Соли 2015 мавзуъи рисолаи номзадии П. С. Ризоева – “Зиндагинома ва осори Абумузаффари Абевардӣ – шоири арабизабони форсу тоҷикӣ қарнҳои XI-XII” дар Шурои олимони МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи акакдеми Б. Ғафуров” тасдиқи худро ёфт. Соли 2019 П. С. Ризоева дар конфронси апрелӣ бо маърузаи илмии хеш таҳти унвони “Бозтоби мавзуоти мадҳу

шиква дар эҷодиёти Абумузаффари Абевардӣ” баромад намуда, соҳиби ҷои аввал гардид.

Роҳбари илмии унвонҷӯ мудири кафедраи филолгияи араби Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, номзади илми филология, дотсент М.Т. Рачабова мебошад.

Аз муҳокимаи диссертатсия чунин натиҷагирӣ шуд:

Баробари такомули тафаккури миллии тоҷикон дар аҳди Истиқлоли давлатӣ муҳити маънавӣ худ собит сохт, ки бидуни дарки аслу пояҳои таърихӣ, шинохти мероси ниёгон, саҳми бузургону нобиғагон дар рушди тамаддуни милливу умимиҷаҳонӣ ва ҷавҳари андешаи пешиниён вусъату пешрафтҳои оянда нокомил менамояд. Аз ин ҷост, ки таҳқиқи ҳамаҷонибаи таърихи гузашта ба як ҷузъи сиёсати фарҳангӣ ва рамзи худогоҳиву хештаншиносӣ табдил ёфт. Таҳқиқи мавқеи муҳити адабии давр дар ташаккули ҳунару истеъдоди Абумузаффари Абевардӣ, таҳлили ахбори сарчашмаҳои адабиву таърихӣ ва пажӯҳишоти илмии муосир дар робита ба ҳасби ҳоли адиб, баррасии фаъолияти шоир дар дастгоҳи давлати Салҷуқиён, шарҳи таълифоти Абумузаффари Абевардӣ ва мухтассоти осори илмии ӯ, баррасии арзиши адабӣ ва мулоҳизаҳо доир ба нусхаҳои хаттӣ ва нашрҳои девони Абумузаффари Абевардӣ, таҳлили мавзуоти шеърӣ дар маърази баррасӣ ва таҳқиқи пажӯҳишгарони адабиёти арабизабони форсу тоҷик бояд қарор бигиранд. Ҳарчанд, зиндагӣ ва мероси шоирони ҷудогонаи асрҳои XI-XII дар рисолаҳои алоҳида мавриди омӯзиш қарор гирифта бошанд ҳам, аммо пажӯҳиши ҳасби ҳол ва осори адабии Абумузаффари Абевардӣ ба таври алоҳида таҳқиқ нашудааст. Бо назардошти ин, дар рисолаи мазкур кӯшише ҷиҳати таҳқиқи зиндагӣ ва мероси адабии ин суханвар сурат гирифтааст, то ҷойи холие дар таърихи адабиёти форсӣ-тоҷикӣ ва арабии асрҳои мазкур пур гардад.

Дар адабиётшиносии муосири тоҷик то кунун рӯзгору осори ин адиби баркамол ба сифати таҳқиқоти ҷудогона омӯхта нашудааст. Пажӯҳиши

амиқи масъала дар бозгӯй ва кушодани ҷанбаҳои гуногуни таърихи адабиёти арабизабон ва форсу тоҷик созгор хоҳад буд.

Барои расидан ба мақсаду ҳадафҳои таҳқиқ муҳаққиқ аз дастовардҳо ва усулҳои таҳқиқотии олимони ватаниву хориҷӣ, чун В. В. Бартолд, Е. Э. Бертелс, И.С. Брагинский, И. Ю. Крачковский, К. Броккелман, Э. Браун, З. Н. Ворожейкина, А. Б. Куделин, И. М. Фильштинский, Забеҳуллоҳ Сафо, Ризозода Шафақ, Фотеҳинажоди Иноятуллоҳ, Расул Ҳодизода, Худой Шарифов, Абдуманнон Насриддинов, Абдушукури Абдусаттор, Тоҷиддин Мардонӣ, Низомиддин Зоҳидӣ, Умеда Ғаффорова, А. Насриддинов, Фахриддин Насриддинов ва дигарон истифода шудааст.

Унвонҷӯ ҷиҳати ба мақсаду ҳадафҳои худ ноил шудан ҳаллу фасли вазифаҳои зеринро зарур мешуморад:

- баррасии мухтасар дар муҳити адабии давр ва ташаккули ҳунару истеъдоди Абумузаффари Абевардӣ;
- таҳлили ахбори сарчашмаҳои адабию таърихӣ ва пажӯҳишҳои илмӣ роҷеъ ба ҳасби ҳоли адиб ва мақоми шоир;
- баррасии мухтассоти осори илмии суханвар;
- омӯзиши таркиби девони шоир, таъйини арзиши адабӣ ва мулоҳизаҳо доир ба нусхаҳои хаттӣ ва нашрҳои девони Абумузаффари Абевардӣ;
- баррасии муҳтаво ва мавзӯи девони ашъори шоир;
- шарҳу тавзеҳи арзиши адабии қасидаи дар рисои Байтулмуқаддас нигоштаи шоир аз дидгоҳи донишмандони гузашта ва имрӯза;
- мақоми падидаҳои фарҳанги форсӣ-тоҷикӣ дар эҷодиёти Абумузаффари Абевардӣ.

Роҷеъ ба рӯзгору эҷодиёти Абевардӣ дар асарҳои «ал-Ансоб ал-муттафиқа»-и Ибни Тоҳири Мақдисӣ, «Муъҷам-ус-сафар»-и Абутоҳири Силафӣ, «ал-Ансоб»-и Абӯбакри Самъонӣ, «ал-Мунтазам»-и Ибни Ҷавзӣ, «Харидат-ул-қаср ва ҷаридат-ул-аср»-и Имодуддини Исфаҳонӣ, «ал-Комил»-и Ибни Асир, «Иршод-ул-ариб фи маърифат ал-адиб» ё худ

«Мўъҷам-ул-удабо» ва «Мўъҷам-ул-булдон»-и Ёқути Ҳамавӣ, «Инбоҳ-ур-рувот» ва «Муҳаммадун мин аш-шуаро»-и Ҷамолуддини Қифтӣ, «Вафаёт-ул-аъён»-и Ибни Халликон, «ал-Мухтасар фи ахбор ал-башар»-и Муаййиди Абулфидо, «Сийар аълом ан-нубало», «Таърих-ул-ислом», «Дувал-ул-ислом» ва «ал-Ибар»-и Шамсуддини Заҳабӣ, «ал-Вофӣ би-л-вафаёт»-и Салоҳуддини Сафадӣ , «Табақот-аш-шофеъият ал-кубро»-и Тоҷуддини Субкӣ, «Миръот-ул-ҷинон»-и Абӯмуҳаммади Ёфеъӣ, «ал-Бидоя ва-н-ниҳоя»-и Ибни Касир, «Уюн-ут-таворих»-и Муҳаммад ибни Шокири Кутубӣ, «Шазарот-уз-заҳаб»-и Имоди Ҳанбалӣ, «Буғят-ул-вуъот фи табақот ал-луғавийин ва-н-нуҳот»-и Ҷалолуддини Суйутӣ, «Амал-ал-омил»-и Ҳурри Омулӣ маълумот омадааст.

Навгонии илмии таҳқиқ дар он ифода меёбад, ки дар рисола бори нахуст нуктаҳои асосии зиндагинома ва эҷодиёти Абумузаффари Абевардӣ, ҷойгоҳи осори ӯ дар адабиёти арабизабон, фаъолияту мавқеи суханвар дар дастгоҳи ҳукумати Салҷуқиён, таъсири авзои сиёсӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва адабӣ ба ташаккули ҷаҳонбинии ӯ, афкору андешаҳои муҳаққиқони асримиёнагӣ вобаста ба арзиши назму насри адиб, мундариҷаи девони сегонаи шоир – «Ироқиёт», «Наҷдиёт» ва «Ваҷдиёт», таъсири шеъри ӯ ба ҷараёни шаклгирии адабиёти арабизабони форсу тоҷик мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд.

Аҳамияти назарии таҳқиқ дар он зоҳир мегардад, ки рисола барои таҳқиқи ҳамаҷонибаи масоили адабиёти классикии араб ва форсу тоҷик, таълифи китобҳои таълимии таърихи адабиёти араб ва таърихи форсу тоҷик, равшанӣ андохтан ба масоили марбут ба таърихи хонадони Салҷуқӣ, баҳри такмили таърихи адабиёт ва таърихи сиёсии ин хонадон зарур аст.

Аҳамияти амалии таҳқиқ дар он аст, ки натиҷаҳои бадастовардашуда ҷиҳати таълими машғулиятҳо, курсҳо ва семинарҳои махсус оид ба таърихи адабиёти араб ва робитаи адабиёти халқҳои араб ва форсу тоҷик ба муаллимони забон ва адабиёти араб ва тоҷики донишкадаю

донишгоҳҳои олии соҳавӣ ҳамчун маводи ёрирасон метавонад кӯмак расонад. Таҳқиқот барои навиштани корҳои курсӣ, рисолаҳои хатм, дипломӣ, магистрӣ барои донишҷӯёну магистрантон хидмат хоҳад кард.

Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои ба табъ расонидаи муҳаққиқ мухтавои рисоларо комилан инъикос менамоянд. Мухтавои асосии диссертатсия дар 7 мақолаи муаллиф, ки аз байни онҳо 5 мақола дар маҷаллаҳои такризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чоп шудаанд, инъикос ёфтааст:

[1-М] Ризоева П. С. Муруре ба зиндагинома ва фаъолияти эҷодии Абумузаффари Абевардӣ [мақола]/ П. С. Ризоева// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илми филология. – Душанбе: 2018. – № 8. – С. 228-231.

[2-М] Ризоева П. С. Бозтоби мавзӯоти мадҳу шиква дар эҷодиёти Абӯмузаффари Абевардӣ/ П. С. Ризоева// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илми филология. – Душанбе: 2020. – № 4. – С. 191-194.

[3-М] Ризоева П. С. Таъсири шеъри суннатии араб ба ғазалиёти Абӯузаффари Абевардӣ/ П. С. Ризоева// Номаи донишгоҳ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва ҷомеашиносӣ. – Хуҷанд: 2020. – № 1(62). – С. 111-114.

[4-М] Ризоева П. С. “Наҷдиёт”-и Абӯмузаффари Абевардӣ ва арзиши адабии он/ П. С. Ризоева// Ахбори ДДҲБСТ. – Хуҷанд: 2020. – № 3 (84). – С. 57-65.

[5-М] Ризоева П. С. Арзиши“Қасидат-ул-қудс”-и Абӯмузаффари Абевардӣ аз дидгоҳи муҳаққиқони Ғарб/ П. С. Ризоева// Номаи донишгоҳ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва ҷомеашиносӣ. – Хуҷанд: 2021. – № 1(66). – С. 93-98.

б) мақолаҳо дар дигар маҷаллаю маҷмуаҳои илмӣ:

[6-М] Ризоева П. С. Образи шабаҳи маҳбуба дар ғазалҳои Абумузаффари Абевардӣ/ П. С. Ризоева// Заминаҳои ривоҷу ташаккули филологияи араб

дар ҷаҳони муосир (Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ). – Душанбе: 2021. – С. 225-229.

[7-М] Ризоева П. С. Мақоми Абумузаффари Абевардӣ дар ташаккули адабиёти арабизабони аҳди Салҷуқиён/ П. С. Ризоева//Актуальные научные исследования в современном мире (журнал). Секция филологических наук. – Переяславль: 2022. – № 2(82) – С. 180-185

Диссертатсия дар мавзуи "Зиндагинома ва осори Абумузаффари Абевардӣ – шоири арабизабони форсу тоҷики асрҳои XI-XII" барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.03 – Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷии Аврупо, Осиё, Африқо, бумиёни Амрико ва Австралия (адабиёти араб) мутобиқат менамояд.

1. Кафедраи филологияи араби факултети забонҳои шарқи МДТ-и "Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи акакдеми Б. Ғафуров" рисолаи номзадии Парвина Сӯҳробовна Ризоеваро дар мавзуи "Зиндагинома ва осори Абумузаффари Абевардӣ – шоири арабизабони форсу тоҷики асрҳои XI-XII" кори илмии баанҷомрасида меҳисобад.
2. Диссертатсияи мазкурро ба зинаи навбатӣ – Шурои олимони факултет тавсия менамояд.
3. Автореферати диссертатсия ба талабот ҷавобгӯ мебошад.
4. Мақолаҳои чопшудаи унвонҷӯ ба мавзуи рисола мутобиқат мекунад ва муҳтавои рисоларо инъикос менамояд.

Хулоса дар ҷаласаи муштараки кафедраи филологияи араб ва кафедраи забон ва адабиёти тоҷики факултети забонҳои шарқи МДТ-и "Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи акакдеми Б. Ғафуров" қабул карда шудаст.

Дар ҷаласа 15 нафар, аз ҷумла 3 доктори илми филология, 7 нафар номзади илми филология ва 5 сармуаллимони кафедраҳо иштирок доштанд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарафдор” - 15 нафар, “зид” - 0, “бетараф” - 0, қарори № 3 аз 7-уми октябри соли 2021.

Мудири кафедраи филологияи араб,
номзади илми филология, дотсент. М. Н. Анварова
Тел.: +9927673663
Почтаи электронӣ: m.anvarova2018@mail.ru
Мудири кафедраи забон ва адабиёти тоҷик,
номзади илми филология, дотсент. М. З. Шарипова
Тел.:+992927821445
Почтаи электронӣ: mutabar -1977@mail.ru

Котиби илмӣ: номзади илмҳои филология Н. А. Акилова
Тел.:+992920033637
Почтаи электронӣ: akilovan@yahoo.com

Имзои М. Н. Анварова, М. З. Шарипова ва Н. А. Акиловаро
“Тасдиқ мекунам”
Сардори РК ва КМ МДТ-и
“Донишгоҳи давлатии Хуҷанд
ба номи академик Б. Ғафуров” Э. М. Наврузов

Суроғa: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Хуҷанд, хиёбони Мавлонбеков, 1.
Телефон: (+992-3422)6-52-73
Почтаи электронӣ: rector@hgu.tj